

2. mar. 1845

FAKTA

Dato:
2. mar. 1845

Sidetal:
Dagbog D, side 12-15

Dagbogens placering:
Den Hirschsprungeske Samling

Trykt udgave:
Jesper Svenningsen (red.): Seks år af
et liv. Johan Thomas Lundbye –
Dagbøger om tro, skæbne, kunst og
kærlighed, København 2018, s. 254-
257

TRANSSKRIFTION

Søndagen 2 Martz 45.

Antikt Maleri. Pompeijisk Decoration og dens Anvendelse hos os. Et herligt Brev jeg modtog igaar fra Moder¹ og Theodor,² og hvori ogsaa Onkel Bonnevie³ havde skrevet nogle Ord, lokkede Taarer i mine Øine. De gode Mennesker forstaae, at jeg ikke har det rigtig godt, men at forbedre min Stilling er ikke i deres Magt. Hvad gjemmer dette Aar i sit Skjul for mig? denne Maaned vil maaskee vise mig Begyndelsen til Meget. – Høyen⁴ holdt igaar i Academiet et deiligt Foredrag over Polygnots Arbejder, som han har talt om i flere Timer; men igaar gjorde han Uddrag af Pausanias's Beskrivelser, det eneste, der er levnet os af denne berømte Kunstners Arbejder, og fortolkede dem med saamegen Rimelighed, støttende sig til lignende Beskrivelser af moderne Kunstværker, at han ganske henrev mig til den Mening, han har: at nemlig det gamle Grækenland havde en udviklet Malerkunst paa samme Tid, Billedhuggerkunsten der skjød saa deilig en Blomst, som intet andet Sted senere. •13• Og en Malerkunst med lignende Begreb om Skygge og Lys, malerisk Opfatning som vi have. Derhen viser ogsaa de smukke Billeder i Pompeji fra en Tid, da Plinius beklager Malerkunstens dybe Forfald. Det glædede mig at høre Høyen med sin Kraft og Skarpsindighed at komme saa let og naturligt til dette glædelige Resultat; hvor langt anderledes end Riepenhausens Restauration. – Forøvrigt, denne Plinius's Skildring af Malerkunstens Forfald paa hans Tid var Vand paa min Mølle. Jeg har nemlig aldrig ubetinget kunnet gaa ind paa den pompejiske Decorationsmaade i alle Deelee. Som jeg kjender til de Ting, da interesserer Hovedbillederne midt paa Væggene mig bestandig ganske overordentligt; men i Arabesker og perspectiviske Gjennembrud af Væggene finder jeg en saa uhyre Vilkaarlighed, at end ikke de yndige og tit aldeles henrivende Enkeltheder kan forsone mig med det Hele. Denne Hage, der for mig altid er ved disse Ting, vilde jeg nu gjerne søge Grunden til i den Omstændighed: at disse herlige Levninger dog kun ere Levninger fra en Tid, at Maleriet gik ned ad Bakke, hvad, om vi havde havt dem fra Toppunktet! Dog, jeg vil ingen Mening have om de Ting, før jeg har seet dem selv; men maa alligevel tilstaae: at jeg seer stedse lidt skjævt til en Anvendelse af disse Sager i Nutiden, naar den indskrænker sig til en blot Copieren. Jeg troede paa Muligheden af at kunne benytte de Gamles Lethed, Ziirlighed, Sands for Farver o s v uden at tage med, hvad jeg kun kan see som Mangler. Saaledes i Musæet,⁵ – jeg kan ikke nægte at det støder mig at see i Hilkers Værelse, ovenover de lette [gule] perspectiviske [overstreget: Gje] Opstalter, som jeg dog maa indrømme megen Finesse, ovenover dem at see det tunge, [overstreget: uhyre s] i Modsætning til de let opløbende Bygninger uhyre store, baae [dvs. blå?] Drapperi hænge meningsløst derover. Og jeg erindrer ogsaa, at jeg engang paa et beskedent Spørgsmaal i den Anledning, af Bindsbølle⁶ og Hilker,⁷ som

jeg just traf der, fik kun det Svar: her gjælder det just at slaee al Fornuft ihjæl, jo galere, jo bedre. Dette Svar var maaskee rigtigt, men i hvert Tilfælde yderst uheldigt anbragt [overstreget: paa] [til] een, der spørger for at lære, naar det gives saa kort og uden al videre Forklaring. Mig støder denne Mangel af Fornuft, naar jeg seer i det andet Værelse, Hilker har malet, de Paafugle der sidde, ved deres Former stivnede •14• til et Ornament, men ved Farven naturlige Paafugle, saa temmelig. Det støder mit Øie i høi Grad, og jeg synes netop ved den Mangel paa Fornuft, som denne Anvendelse for mine Øine lider af. Thi det vilde glæde mig at see de deilige Fugle malet hen i livlige Stillinger, stedse varierede, eller ogsaa maaskee med conventionelle Farver som et blot Ornament, men denne Blanding – nei! den fordærver mig næsten Indtrykket af de deilige sammenstemmede Farver, som dette Loft ellers har. Købke har medbragt Copier af to Paafugle,⁸ som, skjøndt med Hensyn paa Farve ere langt mere vilkaarligt [overstreget: benyttede] behandlede, dog have dette yndige Fugleliv, det er Fuglehals, Fuglefjed, Fuglefjær – og alt, dog uden at være det, thi Farverne er jo heelt forandrede; men den Slags Ting kan jeg heller aldrig see mig møet paa i de pompejiske Sager. Det er dog kjedeligt stedse at skulle være Dreng med Hensyn paa sligt, fordi man ikke har seet nok; o maatte jeg komme bort, og maatte jeg underveis aldrig glemme: at hver Smule, jeg kan samle af Erfaringer kan jeg høilig [overstreget: Behaf] behøv[e], naar jeg atter kommer hjem, om ellers min Stemme skal nogensinde faa Vægt – om ikke Høyen, der fraaader Reisen, skal triumfere. –

senere samme Dag.

Forfængelighed.

Og om jeg nu kom bort, og aldrig vendte meer tilbage. Om en Feber bortrev mig, om jeg i Bjergene styrtede ned og blev fundet som en fremmed, Ingen kjendte. Da gjaldt det om Nogen vilde savne mig, om jeg havde gjort mig fortjent til at mindes. Mine efterladte Sager, hvem skulde eie dem? det er ikke meget, men een Ting er der dog, som jeg kunde ønske var værdig til at opbevares i en offentlig Samling, nemlig: den store Bog med mine Tegninger, samt alle de mindre Tegnebøger; dem ønskede jeg maatte blive sammen, de ville give et tro Billede af min hele Virksomhed fra mine unge Aar og gjennem de svage Perioder; phantastiske Drømmebilleder er der ogsaa iblandt, skjøndt det meste af den Slags har jeg givet Andre. Mine Venner og Slægtninge som kunde ønske Erindringen om mig skulde have Aftryk af alle de Raderinger jeg har gjort, thi Tegningerne maatte ikke skilles ad, saafremt de kunde optages i en eller anden offentlig Samling. Mine Bøger og Haandtegninger [af andre] kunde ogsaa deles, samt mine malede Studier, men dog skulde min Broder Honoratus⁹ have Broderparten. Lorenz Frølich •15• Skovgaard¹⁰, Brandis¹¹, Georg Steenberg, [overstreget: og] Thorald Læssøe og Adolf Jerichau¹², som ere de Mennesker jeg til forskjellige

Tider har staaet i inderligst Forhold til, skulde Alle have af mine Arbeider; men foruden dem er der mange som jeg holdt af, flere end at [~~overstreget: jeg~~] de hver kunde faae et Studie, de skulde have Raderinger, men min gamle Moder¹³ det Billede fra Issefjorden¹⁴, som jeg havde skjænket til Thorvaldsens Musæum, men som er forblevet uden Bestemmelse, da den hele Plan strandede, Gud veed hvorpaa! Dog, det jeg har at raade over er for lidet til at det er værdt at dele, og derfor er det Eneste, som det vilde gjøre mig ondt at tænke adspiltet: mine Tegninger. Men ved disse Tanker falder det mig ind, at det var morsomt engang at forfatte en Liste over alle de Mennesker, man holdt Noget af, thi over alle mine Bekjendtere vilde være mig ligesaa kjedsommeligt som umuligt. Jeg kunde dele den efter Kjøen og Alder, og vilde da vise sig, at de fleste femenina blot kom paa Listen fordi jeg holdt af at see paa dem, mere Kjendskab vandt jeg aldrig til dette mysterieuse Slags Væsener. Det skal jeg engang gjøre, eller engang begynde paa, thi det maa gjøres lidt efter lidt, eftersom man husker paa dem, der tidligt var os kjære, men senere halvforglemte indtil vi opdage deres venlige Skikkelser i vor Hukommelses dunkle, afsides Kroge, hvor de kanske sidde bedre og fastere end mangan Een, der kan være sporløst forsvunden, naar vi som Gamle glemme de modne Aar, men beholde Barndomsindtrykkene. Dersom jeg engang driver det til noget i Kunsten, da skal jeg ogsaa skrive mit hele Levned op, det vil dog indeholde en alvorlig Advarsel, dersom det vil blive mig muligt deri at gjengive den Tomhed som opfyldte, eller rettere, som lod flere Aar af mit Liv aldeles uopfyldte. – Men for at beskrive mit Liv ordentligt, vilde jeg dog forfatte en slig Liste først over de Mennesker, hvis Omgang har havt nogen Indflydelse paa mig. – Jeg gad vidst, om Andre ogsaa har saadanne latterligt forfængelige Griller som disse, hvortil jeg dog maa bemærke, at jeg uden Smerte skulde kunne udrive saadanne Ideer som den om Levnetsbeskrivelsen, men virkelig for Alvor mener og tit har nævnt: at mine Tegninger kunde mulig fortjent en saadan Ære, som den her antydede. Jeg har tit tænkt derpaa, men er det at vurdere mig selv for høit, saa er jeg kommen dertil ved at roses over Fortjeneste for disse Ting; med Malerierne er det noget heelt andet.

¹ Cathrine (Trine) Lundbye, f. Bonnevie (1792-1863).

² Lundbyes yngste storebror, Theodor L. Lundbye (1816-1907).

³ Lundbyes morbror, Honoratus Bonnevie (1795-1873), sognepræst i Vallekilde.

⁴ Kunsthistoriker N.L. Høyen (1798-1870).

⁵ Thorvaldsens Museum var på dette tidspunkt ved at blive udsmykket indvendigt af bl.a. Georg Chr. Hilker og Christen Købke. Lundbye har haft adgang til at studere udsmykningerne undervejs i arbejdet.

⁶ Arkitekt M.G. Bindesbøll (1800-1856).

⁷ Dekorationsmaler Georg Chr. Hilker (1807-1875).

⁸ Christen Købkes to kopier efter påfugle i pompejanske vægmalerier findes i privateje (Mario Krohn: Maleren Christen Købkes Arbejder, København 1915, nr. 205-206).

⁹ Lundbyes mellemste lillebror, Honoratus R. Lundbye (1821-1888).

¹⁰ Malerkammeraten P.C. Skovgaard (1817-1875).

¹¹ Dietrich Brandis (1821-1849).

¹² Billedhuggeren Jens Adolf Jerichau (1816-1883).

¹³ Cathrine (Trine) Lundbye, f. Bonnevie (1792-1863).

¹⁴ Bjørnehovedet og Hvideklint ved Isefjorden, privateje (Karl Madsen: Johan Thomas Lundbye 1818-1848, København 1949, nr. 67).

Minne Pige! Du som for maade mit Tilbud, tænker du paa, at du, du
skide tillykke, kunde gjenne et langt Liv levet dig paa Kærlighed,
i dit Liv med det den Salgands, som forside selv Armand, og som
latter frem de deiligste Blomster af den samme Fortænder, den nu
kun have Tidelen. Tænker du paa, at mine kedst Billeder staa
i smaae Bøger eller komme aldrig frem, mere de, der stilles ud
for Evner, og forprænte og sigelige; tænker du paa, at det kunde
have været om verit, at du havde i din Magt, at jine mig til
en dygtig Kunstner, og stude blevet det, som for at glæde dig. -

Eller - fortæller et Maansmind dit smukke Ansigt, hvorefter
din Tanke dæler ud have, du tegner see mangt et Billede ud
dine Farvelens anden Bred, som for at see dig glæde? Margrethe!
Hvad det, og see dig ikke sand; men gæve det altid efter Fortjens
de i denne Verden. See gid du have, til hvem du længere dig, ma
see helv end og, men gid du dig altid maatte finde Plads til et lille
Mindes om den stakkels Maler, der brooken kjendte Verden eller sig selv.

Antikvit Maler. Pompej'ske Decoration af
den Amundsen'ske Hus.

Lindgren & Martz 45.

Et heeligt Brev og maler igave fra Maden og Theodor, og heri ogsaa An-
kel Berner's haade skrevet nogle Ord, lakkede Fæve i mine Jine. De
gade Mennesket forstaa, at og ikke har det rigtig godt, men at forbeve
min Stilling er ikke i deres Magt. Hvad gæmmer dette Lav i dit Hjel for
mig? Denne Maaned vil maaskee sine mig Begyndelsen til Miget. -

Højst holdt igave i Akademiet et deiligst Foredrag over Polyquats
Arbejder, som har havt om i flere Tider, men igave gjordes han
Udrag af Pansanias's Beskrivelse, det mest, der er levet os af denne
berømte Kunstners Arbejder, og fortæller den med saamegen Nysgjærighed,
stættende sig til lignende Beskrivelser af moderne Kunstværker, at han
ganske hener mig til sin Mening, han har: at nemlig det gamle
Grækenland havde en udviklet Malerkunst paa samme Tid. Billedning
gjæmmer den sjæld see deilig see Blevet, som intet andet Sted senere.

12.
Og en Malerkunst med lignende Begreb om Skjæde og Lys, maleriske
Opfatning som vi have. Secher vises ogsaa de samme Billeder: Pompeji
fra en Tid, da Plinius betragte Malerkunstens sigt Forfald. Det glæder
mig at have Nogen med sin Kraft og Hæderindgigt at komme saa tæt og
naturligt til dette glædelige Forintat, hvor langt uendeliger, end Speken-
hausens Postulation. — Forøvrigt, samme Plinius's Meddelelse af
Malerkunstens Forfald paa hans Tid, har Vand fra min Malle. Jj
har nemlig aldrig i Heltindgigt kiendt og er ind paa den perspektiske
Decorations maade: alle Dele. Som j kiender til de Ting, da intet
være blødt billeder med paa Nægenen mig bestandig ganske
overordentligt; men i Arabesker og perspectiviske Gjennemtræng af
Nægenen finder j en saa vidt sigt Heltindgigt, at end ikke de gjældende
og det afbildes henvisende Enheltigheder kan forenes mig med det
Spille. Denne Mase, der for mig altid er ud disse Ting, vilde j sin
gjæde seje Grundet til: den Omstændighed: at disse herlige Leevninger
dog kan ses Leevninger fra en Tid, at Maleriet gik ned ad Bakke,
hvad, om vi havde haft dem fra Toppunktet! Sej, j vil ingen Mening
have om de Ting, for j har set dem selv, men maa alligevel tilstå: at
j selv stude lidt højt til en Anvendelse af disse Sager i Værdier,
naar den indskrænket sig til en blot Copierer. Jj træde fra Måltig
uden af at kunne bemærke de Gamles Deltid, j Heltindgigt, Jands for
Tænde o. s. v. inden at tage med, hvad j kan kan see som Mangel.
Lænder: Minder, — j har ikke noget at det stude mig at see i
Heltens Verden, ommevne de lette perspectiviske ~~Op~~ Opstalter, som
j sej maa indvænne megen Finesse, ommevne dem at see det tynge,
indvænne i Madsætning til de let oplukende Begynderen utop vidt sigt
baas Drapperi hænge meningsløst Serevne. Og j er indvænne ogsaa, at
j engang paa et bestemt Spørgsmaal: den Anledning, af Budes
dette j Heltens, som j just traf der, fide kin det Seer: her her gjælder
det jnt at slaa et Forintat Hæde, ja gæde ja hede. Dette Seer var maa
seer rigtig, men i hvert Tilfælde gjæde indvænne atbragt fra en, der
spørges for at lære, naar det gjæde see højt og inden at vidde Forklaring.
Mig stude denne Mangel af Forintat, naar j see i det andet Verden
Heltens har malet, de Paefigle der vidd, ud disse Formes stunde

14
til et Ornament, men end Farven naturlige Præfayle, saa temmelig.
Det stodes mig i heri paa, og jeg synes netop ved den Mangel paa
Færmigt, som somme Kunstnere for mine fine Lister af. Thi det er
jo glædet mig at see de dirlige Ting malet her i detlige Stillin-
ger, steds varierede, eller ogsaa maaker med conventionelle Far-
ver som et blot Ornament, men samme Blanding - nei! den forder-
ser mig næsten Indtrykket af de dirlige sammenstemmede Farver,
som dette Løst eller har. Skikke har medbragt Copier af to Præfayle,
som skjænt med Mængden paa Farve, er langt mere vilkaarligt
kennet behandlede, dog haar dette yndige Fugleliv, det er Fuglehal,
Fugleffjed, Fugleffjer - og alt, dog uden at være det, thi Farverne er
jo, de helt forandrede, men den Slags Ting har jeg heller aldrig see mig
med paa i de franskejske Sager. Det er dog kjærligt steds at skille
mere Drog med Mængden paa Løst, fordi man ikke har set nok; o vent
to jeg komme her, og maatte jeg undersøge aldrig glomme: at hver
Smule, jeg kan samle af Erfaringen har jeg kjærlig Bortof behav, naar
jeg eller kommer hjem, om eller min Stemme skal migvisende paa
Vege - om ikke blot den, den franskejske Næsen, skal triumfere -
Erførelighed?
Hver samme Dag.

Og om jeg var her, og aldrig ventte mere tilbage. Om en Fæber bestar mig,
om jeg i Bjergerne stødte ind og blev fundt som en fremmed, Nogen kjænde.
Da gjælt det om Nogen vilde sære mig, om jeg havde gjort mig fortjent til at
minde. Mine efterladte Sager, hvem skulde de den? Det er ikke meget, men een
Ting er det dog, som jeg kunde ønske var værdig til at opbevares: en offentlig
Læsning, nemlig: den store Bog med mine Tegninger, samt alle de
mindre Tegninger; den ønskede jeg maatte blive sammen, de vilde give et
for Billedet af mine hele Virksomhed paa mine mange Aar og gjenne de
sæge Perioder; phantastiske Drømmebilleder og de ogsaa i blødt, skjænt,
det meste af den Slags har jeg givet Vedne. Mine Vinne og Måftvænge
som kunde ønske Indringeren om mig skulde have Aftryk af alle de
Færdinger jeg har gjort, thi Tegningerne maatte ikke skilles ad, i afprøvet
jo kunde optages; en eller anden offentlig Læsning. Mine Bøger og
Maaltegninger kunde ogsaa Sees, samt mine maalede Studier, men
jeg skulde min Brøder Memoratus have Brøderparten. Lov mig Fortid

Stengard, Brandis, Georg Steenberg, og Thoralde Læssøe og Wolf Jenichan,
som ere de Mennesker, som det forskellige Tidens har staaet i inderligt Forhold
til, skulde alle haave af mine Afsender, men forinden dem er der mange
som jeg haalt af, flere end at de kunne tænke paa at skrive, de skulde
haave Naderinger, men min gamle Moder det Billede fra Sjælfjorden,
som jeg havde skjenket til Thoralde søns Museum, men som er forble-
vet uden Bestemmelse, da den hule Plak strandede, Gud ved hvorfor!
Dog, det er her at saad' over, og for lidt tid at det er værdt at se, og
paafor er det Erstat, som det vilde gjøre mig endt at tænke adspillet.
mine Tegninger. Men ved disse Tanker falder det mig ind, at det er
meget som engang at forfætte en Liste over alle de Mennesker, man
kalder sig af, thi over alle mine Bekjendtere vilde være mig lig-
saa skjædsomueligt som umueligt. Jeg kunde dele dem efter Alder
og Alder, og vilde da sige sig, at de fleste fremmende blot kom
paa hester jord. Jeg haalt af at se paa dem, men et Kjenndskab vandt
jeg aldrig til dette mysterieuse Slags Mennesker. Det skal jeg engang gjøre,
eller engang begynde paa, thi det maa gjøres lidt efter lidt, efter som
man kjenner paa dem, der tidligt var en Kjære, men senere halofen-
glenste indtil en opdagelse deres værlige Skikkelser: en blid og smilende
Smil, og siden Krage, naar de kunde sidde ved og faste end man-
gen En, der kan være sporløst forsvunden, naar en som ganske
glemme de gamle Aar, men beholds Barndoms indtrykke.
Derfor jeg engang sige det til noget: Kunst, de skal jeg ogsaa skrive
mit hele Livet op, det vil dog indeholde en stærk Advarsel, der som
det vil blive mig muligt den at gjenind den Fremtid som aflytte,
eller senere, som lad flere Aar af mit Liv aldeles uaflytte. Men for
at skrive mit nu ordentligt, vilde jeg dog forfætte en slik Liste først over
de Mennesker, hvis Omgang har haft nogen Indflydelse paa mig.
Jeg gad endst, om Anders ogsaa har saadanne latterligt forfættelige Giller
som disse, hvorat jeg dog maa bemærke, at jeg inden første Måned kunne
sindes saadanne Bøger som den om Levnets beskrivelse, men isærlig for
Aar senere og til den næst: at mine Tegninger kunde medlig
fortjente en saad' en Brev, som den her antydede. Jeg har til Forbifaldt
men en det at skrive mig selv for lidt, saa er jeg kommen dertil ved at
være en Fortjente for disse Ting, med Maleriene er det noget heelt andet.